

הלכות פסח סימן תפמ

ביאורים ומוספים

כתב שם שיש פוסקים שצריך לברך למרות שחייב הברכות הוא מדרבנן, וצידד שם שאף באופן זה אין לברך.

42) ואולי הוא טעות סופר וצריך לומר 'אם ספר בלב' (הגהות ביצחק יקרא), וכן כתב הפרי חדש (ס"ו), שהוא מקור דברי הביה"ל 'אם מנה אחד בלב'.

43) ואף לדעת הגר"א שצריך לברך ברכת התורה על ההורו בדברי תורה, כתב בביה"ל לעיל (ס"י) מו"ס ד"ה המהרהר) שאין זה משום שהרהור כתיב, אלא משום שגם הרהור בדברי תורה הוא מצוה, וכלשון הפסוק 'הגית בו יומם ולילה'.

ולספור ספירת העומר על ידי כתיבה, כתב לעיל (ס"י) מו"ס ד' לענין ברכת התורה על כתיבת דברי תורה, שיש הסוברים (היא דעת השו"ע שם (ס"ג)) שכתובה היא כתיבון כיון שיש בה מעשה, ויש הסוברים שהיא כהרהור, וסיים שם, שלמעשה יש להחמיר שכתובה אינה אלא כהרהור. וכתב הערוך השלחן (כאן, ס"ט) בשם השערי תשובה (כאן, ס"ק א), שאפילו הסוברים שכתובה היא כתיבון אין זה אלא במקום שמטרת הכתיבה היא לגלות מחשבת הלב, אבל במקום שהמצוה היא הדיבור כגון קריאת שמע או תפילה אין הכתיבה אלא כהרהור, ומשום כך הסופר ספירת העומר בכתיבה לא יצא כלל גם אם כיוון לשם מצוה, וחרור וסופר בברכה [וראה בשו"ת רעיקא (מהדו"ק ס"י ל-לב) שמשמע לא כן]. ומעשה היה (ביורו הלכה תנינא עמי רלח) שהגרי"י קניבסקי היה צריך לכתוב מכתב בימי הספירה, וכיון שהיתה דרכו לכתוב במכתב את יום הספירה, הקדים וספר ספירת העומר בברכה.

44) שם כתב השו"ע שמי שמחמת חולי או אונס אינו יכול לדבר, יהרהר קריאת שמע בליבו ויצא, וכתב במשנ"ב שם (ס"ק ז), שאין כוונת השו"ע לומר שיצא, שהרי הרהור לאו כתיבון, אלא שכיון שהוא אונס יש לו להרהר קריאת שמע בליבו והקב"ה יתן לו שכר על כך, וכשיסתלק האונס חייב הוא לקדא קריאת שמע בפיו [אם עדיין לא עבר זמן קריאת שמע].

[שענה"צ ס"ק טז]

ולא אבין מהו"ע חז"ל טעם אחר⁴⁵.

45) אמנם בביה"ל לעיל (ס"י) רס"ג סי"ד ד"ה ויש) כתב בשם הגר"א, שהוא הדין שהתפילה שהתפללו הציבור בטעות אינה תפילה כלל אלא שלא הטריחו את הציבור לחזור ולהתפלל, ואם כן יתכן שמשום כך כתב הגר"א שלגבי ספירת העומר הטעם הוא משום שאין צריך בה ציבור, ולא משום ספירה בטעות.

[משנ"ב ס"ק יד]

ואולי"ן לרלא קספס דרבנן⁴⁶ וכו', ולי"כי המדקדקים ממתניין עד צאת הכוכבים שהוא בנדאי לילה⁴⁷.

46) ומשמע מדבריו שאפשר לספור אף בברכה. ואף שבביה"ל לעיל (ס"י) רס"א סי"א ד"ה עירובי חצרות) משמע שאין לברך משום ספק ברכות להקל, ביאר בשו"ת שבט הלוי (ח"ו ס"י נג אות ב) על פי דברי התוספות (מנחות טו, א ד"ה זכר) שבספירת העומר יש טעם נוסף מרדע אפשר לספור בבין השמשות [מלבד הטעם שהוא ספק דרבנן], והוא שבספירה בבין השמשות מתקיים הדין של 'תמימות' יותר מאשר בספירה בתחילת הלילה, וכעין זה ביאר בשו"ת מנחת יצחק (ח"ח ס"י מח אות ב) שאפשר לברך בבין השמשות כיון שיש הסוברים שאפשר לספור אז אפילו לכתחילה [משום 'תמימות' כנ"ל], והוסיף שם, שמשמע זה כתב השו"ע להלן (ס"ו) לענין מי ששכח לספור בלילה שסופר ביום בלא ברכה, ולא אומרים שיספור בברכה אף שהוא ספק דרבנן וכמו בענינו, כיון שלכל הדעות אין לספור לכתחילה ביום [אמנם לעיל (ס"י) תפ"ו ס"ק א] המשך במילואים עמוד 43

[משנ"ב ס"ק ט]

וימאחד עשו וצ"ל אומר 'אם'.

35) ומה שכתב השו"ע 'היום' ארבעה עשר ימים, כתב השו"ע הלכות (ס"י) שצריך לומר 'יום'.

[משנ"ב ס"ק יז]

ואז יקיים מצות ה' וכו', לומר מן מור' אלהים יתנו' וכו'.³⁷

36) ולענין המנהג לומר קודם ספירת העומר 'לשם יחד וכו' לקיים מצוה עשה של ספירת העומר כמו שכתוב בתורה וכו', דעת הגר"ז אויערבך (הליכות שלמה פסח פי"א ס"ב) שאין בזה חשש משום 'בל תוסיף', אפילו שלרוב הפוסקים ספירת העומר בומן הזה היא מדרבנן, כיון שיש לפרש שמה שאומרים 'מצות עשה' היינו מצות עשה מדרבנן, ומה שאומרים 'כמו שכתוב בתורה' היינו שרבנן ותיקנו מצוה זו כעין מה שכתוב בתורה. מאידך, בשו"ת אור לציון (ח"ג פט"ז תשובה ב) כתב שראוי יותר שלא לומר נוסח זה, אלא לומר 'לקיים מצות ספירת העומר', ומ"מ הרוצה לומר את הנוסח 'לקיים מצות עשה וכו' כמו שכתוב בתורה וכו' ראוי לעשות כן, כיון שדעת הרמב"ם שגם בומן הזה ספירת העומר היא מן התורה.

37) וראה בשו"ע הרב (ס"א) שכתב שיש נהגים מטעם הידוע להם, לומר אחר כך 'מומור אלוקים יחנו', ויאנא בכח', ורבנו של עולם; וכן כתב הערוך השלחן (ס"ו) שיש המוסיפים אחר 'מומור אלוקים יחנו' עוד תחינה ארוכה, והביא שרבים התרעמו על זה, ועכשיו כבר רגילים לאומרו בהמון ובהתפעלות הנפש.

[משנ"ב ס"ק יא]

אמר 'היום' ארבעה עשר ימים, נמי יצא³⁸.

38) והוא הדין אם אומר 'עשרים חסר אחת' וכדו', כתב בגליון הערק"א (על השו"ע) בשם שו"ת פרי הארץ (ס"י י) שיצא. ובטעם הדבר כתב בשו"ת הנ"ל, משום שהוא מכיר את מנין היום, וכן מצאנו לשון מנין זה במקרא ובמשנה.

ומי שאומר 'היום היום האחרון לעומר', דעת הגר"ז אויערבך (הליכות שלמה פסח פי"א ס"ד) שלא יצא, משום שלא אמר כלל את מספר היום, וכן דעת הגר"ש אלישיב (סידור פסח כהלכתו ח"ב פי"א ס"ו) שהאומר 'היום היום האחרון לעומר' או 'היום חמשה ימים לפני היום האחרון לעומר' לא יצא, שהרי לא אמר אלא כמה ימים נשארו לו לספור.

והאומר 'היום יום ראשון בעומר' במקום 'היום יום אחד בעומר', דעת החו"א (ארחות רבינו ח"ב עמ' צד) שלא יצא, משום שאין משמעותו של 'ראשון' אלא התחלה אבל אינו מספר.

[בה"ל ד"ה מונה והולך]

היום ב' ימים' וכדומה³⁹, אם יצא⁴⁰ וכו', אין להחמיר מספיק ויחזו לספור קלי בקר⁴¹ וכו', אם נבדל⁴² וכו', ויהרהר לאו דרבו⁴³ וכו', ועין גלי סימן סב סעיף ד'⁴⁴.

39) ואפילו כשאמר 'היום ל'ג ימים' שלא במילוי האותיות [שלא אמר כלל מספר], כתב השערי תשובה (ס"ק א) שיחזור ויספור בלא ברכה, וכן משמע בכף החיים (ס"ק ל).

40) וטעם לומר שיצא, כתב הערוך השלחן (ס"ט) משום שהרי זה לא יותר גרוע ממי שסופר בלע"ז שיצא.

41) ואף מצוה שהיא מן התורה וספק אם מחוייב בה האדם אם לאו, כגון טומטום במצות ציצית, כתב לעיל (ס"י) סו"ס ס"ק א) שלמרות שחייב לקיימה, מ"מ אין לו לברך על כך, כיון שחייב הברכות הוא מדרבנן, ובספק דרבנן יש להקל. אמנם באופן שמסתפק אדם אם קיים את המצוה אם לאו וחרור לקיימה מספק,

מילואים הלכות פסח סימן תפח תפח המשך מעמוד קודם

לאחר תפילת ערבית, כתב בשו"ת שבט הלו (ח"י סי' נג אות ג) שאף על פי שמעיקר הדין צריך לספור בתחילת הלילה, מי"מ יש ללמד זכות על מנהג זה, שכן אם כל אדם יספור ביחידות בתחילת הלילה ולא יספור בזמן שהציבור מתפללים, קרוב הדבר שהרבה אנשים ישכחו לספור, כיון שספירת העומר הוא דבר הנשכח בקלות. ומטעם זה הוסיף שם, שמי שירדע שמאיו סיבה עתיד הוא להתפלל ערבית ביחידות מאוחר בלילה, יקדים לספור בתחילת הלילה. ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ט סי' נה אות ב) כתב, שיתכן שעדיף לספור ספירת העומר בציבור מאוחר בלילה מאשר להקדים ולספור בתחילת הלילה ביחידות, ונשאר בצ"ע. ובשו"ת אגרות משה (א"י ח"ד סי' צט) כתב, שמעיקר הדין יש להקדים תפילת ערבית לספירת העומר גם אם מתפלל מאוחר בלילה, משום שיתדיר ואינו תדיר תדיר קודם [ומשום 'תמימות' אפשר לספור מעיקר הדין כל הלילה].

מאידך, בשו"ת אור לציון (ח"ג פט"ז תשובה א) כתב שהמתפלל ערבית מאוחר בלילה צריך להקדים ולספור ספירת העומר בתחילת הלילה, משום שלכתחילה יש חיוב לספור בתחילת הלילה מדין 'תמימות'.

ולענין ספירת העומר לבני חוץ לארץ בליל יום טוב שני, כתב הכף החיים (ס"ק ו) בשם הברכי יוסף (ס"ק ה) שיש הנהגים לספור אחרי הסדר, וטעמם על פי הסוד, וכתב הברכי יוסף שאף על פי שטעמם נכון, מי"מ הרי אסור לאכול קודם הספירה, וכמבואר ברמ"א להלן (ע"ד) [וראה בערך השלחן (סי"א) שיישב את מנהגם]. וסיים הכף החיים, שיש מהמקובלים שדעתם שעל פי הסוד אין לספור אחרי הסדר אלא דוקא מיד אחרי תפילת ערבית.

[ביה"ל ד"ה לספור]

הנה דעת הנ"מ"ם [התנחנ"ך] (18) שהוא נוהג מן התורה גם ע"ה (19) וכו', אלא זכר למקדש שהקריבו ע"ה (20).

(18) ושלא כמו שכתב המנחת חינוך (מצוה שו) שדעת החינוך שספירת העומר בזמן הזה היא מדרבנן.

(19) אמנם אף לדעת הרמב"ם שספירת העומר בזמן הזה היא מן התורה אף שקצירת העומר אינה נהוגת בזמן הזה, כתב בשע"צ להלן (ס"ק מג) שמי"מ תלויה ספירת העומר בקצירת העומר.

ובביאור דעת הרמב"ם כתב החוון יחזקאל (קידוש פ"א ה"ח, חידושים ד"ה י"א), שמצות ספירת העומר אינה תלויה בהבאת העומר בפועל אלא בכך שאפשר להביאו, וכיון שדעת הרמב"ם (פ"ז מהל' בית הבחירה ה"ט"ו) שקודשת המקדש קיימת אף בזמן הזה, אם כן אפשר להביא את העומר אף בזמן הזה, וכן מובא בשם הגר"ח סאלוויצ'יק (חידושי הגר"ח מנחות טו, א ד"ה הרמב"ם, וראה מקראי קודש פסח ח"ב סי' סה ד"ה ח"ב).

(20) ומטעם זה כתב הכף החיים (ס"ק ג) בשם הר"ן הורשב"א, שאין מברכים שהחיינו על ספירת העומר, ומשום שאין ברכת שהחיינו אלא על מצוה שיש בה שמחה, ובספירת העומר יש לנו צער על ביטול הקרבנות. וביאר בדריה"ג הגר"ח סאלוויצ'יק (שם ד"ה בגמרא), שמה שאמרו בגמרא שספירת העומר בזמן הזה היא זכר למקדש, אין הכוונה שזכר למצות ספירת העומר שהיתה בזמן שהקריבו את העומר תיקנו רבנן לספור אף בזמן הזה, אלא הכוונה שחכמים תיקנו מצוה חדשה לספור את העומר זכר למקדש, ועל מצוה כזאת אין לברך שהחיינו [וראה בכף החיים (שם) שהביא טעמים נוספים לכך שאין מברכים שהחיינו].

[משנ"ב ס"ק ה]

משמע שהמצוה על כל יחיד ויחיד (14) וכו', ונקא ג'תה התורה דלא יצא קל פמה דלא ספר קעצמו' (15).

(14) ואף על פי שהיא מצוה על כל יחיד ויחיד, כתב הכף החיים (ס"ק מב) בשם השל"ה (פסחים אות מג) שראוי לספור ספירת העומר בציבור, וביאר בשו"ת אגרות משה (א"י ח"ד סי' צט אות א) משום שכל מצוה ראוי לעשותה ברוב עם, ועוד, שמי שאינו סופר בציבור עלול לשכוח מלספור. ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ט סי' נו אות ב) כתב, שמדברי השל"ה משמע שיש ענין לספור ספירת העומר בציבור מלבד הענין של 'ברוב עם', וכמו לענין תפילה [וראה בשע"צ להלן (ס"ק טו)].

(15) וביאר הדבר, כתב הגר"ח שיינברג (משמרת חיים ח"ג עניני ספירת העומר אות ד) שמצות ספירת העומר אינה דיבור בלבד, אלא ענינה כמו שכתב בספר החינוך (מצוה שו) להראות שאנחנו נכספים ומצפים לקבלת התורה, ושומע הרי הוא כעונה אבל אינו כסופר, שרק כסופר האדם בעצמו מראה הוא בכך כיסופים וציפיה לקבלת התורה.

[ביה"ל ד"ה אחר]

ואז היו סופרין פ'ין בתחלת הלילה וכו' (16), דמדינא צריך להקדים קריאת שמע וקפלה שהוא פ'די' (17).

(16) ואף על פי שכתב השו"ע לעיל (סי' רלה ס"א) שהמתפלל מבעוד יום וקרא קריאת שמע של ערבית, צריך לחזור ולקרא קריאת שמע מיד בתחילת הלילה, ואם כן צריך להקדים קריאת שמע זו לספירת העומר משום 'תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם', ביאר בשו"ת מנחת יצחק (ח"ט סי' נו אות ב) שכיון שרוב הציבור אינם חוזרים וקוראים קריאת שמע מיד בתחילת הלילה אלא סומכים על מה שקוראים קריאת שמע שעל המיטה [וכמבואר במשנ"ב לעיל (שם ס"ק יב)], אם כן אף היחידים שמקפידים תמיד לקרא קריאת שמע מיד כשהגיע זמנה, מי"מ מוטב שייספרו ספירת העומר עם הציבור בתחילת הלילה כדי שלא לפרש מן הציבור ומשום 'ברוב עם', ולא שייספור כל אחד ביחידות לאחר מכן. וכתב שם, שלפי זה מי שאיחר לתפילת ערבית, שדינו להתפלל שמונה עשרה עם הציבור ולאחר מכן לקרא קריאת שמע, מוטב שייספור בציבור ואחר כך יקרא קריאת שמע, וכן כתב הגר"ח קניבסקי (בתחילת ספר ספירת העומר) בשם החו"א, אמנם דעתו (שם פ"ג הע' יט) שיתכן שלא התיר אלא כשאינו עומד לקרא קריאת שמע, אבל אם הוא עומד לקרא קריאת שמע יתכן שאין לו להקדים ולספור, ומשום ש'תדיר ואינו תדיר תדיר קודם'.

(17) וכן לענין בדיקת חמץ, כתב לעיל (סי' תלא ס"ק ח) שיש הסוברים שאף על פי שתפילת ערבית היא תדירה, מי"מ יש להקדים לה את בדיקת החמץ אם הוא באופן חשש שישכח להתפלל ערבית אחרי הבדיקה, ויש הסוברים שבכל אופן יש להקדים תפילת ערבית לבדיקת חמץ, משום ש'תדיר ואינו תדיר תדיר קודם', וכתב בשע"צ שם (ס"ק יא) 'ודעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד'.

הררצה לספור מיד בצאת הכוכבים, כתב במשנ"ב להלן (ס"ק יח) שמוחר לו להקדים את ספירת העומר לתפילת ערבית.

ומה שנהגים שאף כמתפללים תפילת ערבית מאוחר בלילה, מי"מ אין מקדימים לספור ספירת העומר בתחילת הלילה אלא סופרים

הַלְבוּת פָּסַח סִימָן תַּפְטַ

צַה בְּאֵר הַגּוֹלָה

(ט) אָחַד (בְּעַמְרֵי), (ט) וּבִיּוֹם שְׁמִינִי יֵאמֹר 'הַיּוֹם שִׁמּוֹנָה יָמִים שֶׁהֵם שְׁבוּעַ אָחַד וַיּוֹם אָחַד (בְּעַמְרֵי),
 'יִכְזֶן עַד שְׁנַיִעַה לְאַרְבָּעָה עָשָׂר יֵאמֹר 'הַיּוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר יָמִים^(א) שֶׁהֵם שְׁנֵי שְׁבוּעוֹת (בְּעַמְרֵי), (י) וְעַל דֶּרֶךְ
 (יא) זֶה *מוֹנָה וְהוֹלֵךְ עַד (י) מ"ט יום: ב' אִם טַעַם בְּיוֹם הַמַּעֲזָן וּבְרַכּוֹ עַל סְפִירַת הָעֹמֶר, (יב) חוּזְרִים
 (יג) לְסִפּוֹר כְּשֶׁתִּשְׁחֹשֵׁף. (יד) וְהַמְדַקְדָּקִים אֵינָם סוֹפְרִים עַד (יז) צֵאת הַפּוֹחֲכִים, (טו) *וְכֵן רָאוּי לְעִשׂוֹת:

שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה

לְצַחֵס וּכְהִיג טוֹכָא אִיבָא עַד כִּי תַחַל לְסַפֵּר, וְגַם בְּלִשׁוֹן בְּנֵי-אָדָם נוֹסֵף יוֹתֵר לְעַמֵּר
 בְּלִמְדָּי וְכֵן נִהְגוּ בְּמִדְוֵינָנוּ, הוּא ע"פ הָאֲר"י וּלְ: וְעַן בְּהִיאַע סִימָן קָבוֹ לְעַנּוֹן
 כְּהִיבַת הַטַּל בְּרַחַץ פ', ע"ש: [ן] מ"ט. עֲבַח"ש. וְעַן כְּהִי שֶׁכַּחַב בִּשְׁם מְהַר"ל:
 כְּשֶׁפוֹדֵעַ לְמִטָּה יוֹם יֵאמֹר שֶׁהֵם ד' שְׁבוּעוֹת וְלִמְחַרְחֵרוֹ עֵרֶב שְׁבוּעוֹת, וְהוּא מְסוּבָה,
 דְּמִשְׁמַע שְׂיִאמֵר כֵּן בְּשַׁעַת סְפִירָה, וְלִיטָא, שֶׁלִּשׁוֹן זֶה וְלִמְחַרְחֵרוֹ כִּי הוּא לִשׁוֹן לְקוּסֵי
 מְהַר"ל שֶׁכַּחַב זֶה בְּרַחֲוֹ הַמְּהַרְגִּים, שֶׁכֵּן הוּא הָעַנּוֹן שִׁיּוֹם מִטָּה הוּא עֵרֶב שְׁבוּעוֹת אֲבָל
 לֹא שְׂיִאמֵר כֵּן בְּשַׁעַת סְפִירָה; וּבְשִׁירַת שְׁבִירָי חֲלָק ג' קָבוֹל לָשׁוֹן וְהוּא וְלִ נְדָחַק לְהוֹכִיחַ
 יוֹסֵפ. וְכִפִּי מִי"ש הָרִאשִׁי, מֵאִי קָשְׁיָא הָא דֶּרֶךְ הַמְּהַרְגָּא קָף. וְעַן יִרְאֵהוּן: (יב) חוּזְרִים.
 וְלִדְעַת קָחַת פּוֹסְקִים אֶפְלוֹ לְכַתְּמֵהּ יֵשׁ לְסִפּוֹר כְּסַפֵּק חֻבָּה, וְעַן בִּי רַבְבִּין וְכִסְיָא:

בְּבִיאַת הַלֶּבָה

כֵּל אָחַד לְסִפּוֹר בְּעַצְמוֹ, אֲבָן בְּרִיבְעָא אִשְׁמַע שְׁמַע מְחַבְרוֹ וְכֵן לְצֵאת יְחִיד וְיִסְפֵּר
 בְּלִי בְרָכָה, וְכֵן כְּתַב פְּרִי-מִגְדָּרִים: * מוֹנָה וְהוֹלֵךְ. עַן בְּאֲחוּרֵינִי שְׁנִינְלוֹקוּ אִבָּא
 מְנָה בְּרַאשֵׁי-תְּבוּלוֹת, כְּגוֹן שְׂאֵמֶר 'הַיּוֹם ב' יָמִים' וּבְרַמְבַּח⁽³⁸⁾, אֵם יָצָא⁽⁴⁰⁾, וְכַתַּב חֲזִיק
 יַעֲקֹב, כִּיּוֹן דְּלִרְבַּב הַפּוֹסְקִים עָפֵר סְפִירָה בְּזִמְנָה הַנּוֹה אֵינִי אֵלָּא דְרַבְנָן, אֵינִי לְהַתְמַד
 מִסְּפָאָא וְיַחֲזִיד לְסִפּוֹר בְּלִי בְּרָכָה⁽⁴¹⁾, וְדַע, דְּעַל-כֵּן לִפְנֵים אִבָּא בְּרַכּוֹ בְּדוּאָא לֹא יָצָא
 כְּלָל, דְּהִתְרַוּוּ לֹאֻ כְּבִדְוֹר⁽⁴³⁾, וְכֵן כְּתַב פְּרִי תַחַשׁ לְהַרְגֵּי בְּסַעֲיָהּ. וְעַן לְעִיל
 סִימָן סב סַעֲיָהּ ד'44 בְּמִשְׁנֵה בְּרוּכָה וּבִאֲדוֹ הַלֶּבָה שֶׁם, וְדִקָּי: * וְכֵן רָאוּי לְעִשׂוֹת.
 עַן בְּמִשְׁנֵה בְּרוּכָה דֹאס סַפֵּר בִּין-הַשְּׁמִשׁוֹת יָצָא, כֵּן כְּתַב מְגוֹן אֲבָרְתָם וְשִׂ"א,
 וְדָבָר זֶה מְזַכֵּר בְּחֻסְפוֹת מְנַחֵת דָּף סו דְּבִדְרֵי מְתַחֲחִיל זְכָר. וְהִיא נִקְרָא בִּין
 הַשְּׁמִשׁוֹת, עַן סִימָן רַסֵּא דְּנִבְעַת שְׁלִטְוִן שִׁרְוֹן שֶׁם דְּבִין-הַשְּׁמִשׁוֹת הוּא ג' רַבְעֵי
 מִיל קָדָם צֵאת הַפּוֹחֲכִים וְהוּא קְרוּב לְרַבְעֵי שְׁעָה בְּעָרָה, וּמְקָדָם הָיָה וְדִבִּי יוֹם.
 וְעַן שֶׁם בְּבִאֲרֵי הַלֶּבָה דְּבִדְרֵי מְתַחֲחִיל 'שְׁעוֹר' כְּסוּף תְּדַבֵּר שֶׁם, דְּאֶפְלוֹ
 לְהַסְבִּירֵם דְּבִין-הַשְּׁמִשׁוֹת מְתַחֲחִיל מִיָּד אַחַר שְׁקִיעָה, הִנֵּה לְעַנּוֹן שַׁבַּת דְּנִקְטִין
 לְחַמְרָא כְּבִיבֵי הַיְהוּדָה, אֲבָל לְהַקְלֵל אֲבָל מְבִילֵי דְרַבְנָן צָרִיךְ עֵינָן אִם נִטְלַל לְהַקְלֵל
 וְלֹמַר תְּרַמֵּי גְלִי: אָחַד, דְּהוּא בִין-הַשְּׁמִשׁוֹת כְּבִיבֵי הַיְהוּדָה, וְגַם דְּסַפְקָא דְרַבְנָן
 לְקַלָּא, כִּיּוֹן דְּלְרַבֵּי יוֹסִי הָיָה וְדִבִּי יוֹסִי כֵּל הַזְּמַן שֶׁשָּׁן שְׁקִיעָה עַד סְמוּךְ

בְּבִיאַת הַיֵּטֵב

(ט) אָחַד. וְלֹא יֵאמֹר אַחַת, כִּי שְׁבוּעַ לִשְׁוֹן זְכָר. וְיֵאמֹר לְעוֹלָם מְגוֹן הַמוּעֵט
 תַּחֲלָה, כְּגוֹן אָחַד וְעֶשְׂרִים יוֹם, וְעַד עֶשְׂרֵה אֹמֵר יָמִים וּמֵאַחַר-עֶשְׂרֵה וְלַמְעַלָּה
 אֹמֵרִים יוֹם, וְזֶה דֶּרֶךְ צְחוּת לִהְיֶיךָ, וְנִהְיִין לְזִמְר מְזִמּוֹר אֲלֵהִים יִתְגַּנּוּ אַחַר
 הַסְפִּירָה, וְעַן מִי"ש הָרִאשִׁי בְּהוּ: (י) מ"ט. ע"פ הָרִאשִׁי הָרִאשִׁי בְּפָרָק ע"פ: יֵשׁ מְקַשִּׁים,
 כִּיּוֹן דְּקָרָא קְאָמֶר תְּמַשִּׁים יוֹם, יוֹם, שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ הַמְּהַרְגָּא כְּשֶׁפוֹדֵעַ מְהַנְּנָן
 לְסְכוּם עֶשְׂרִית פְּחוּת א' מוֹנָה אוֹתָם בְּחֻשְׁבוֹן עֶשְׂרִית וְאֵינוּ מְשַׁבְּחֵה עַל חֶסְרוֹן
 הָא' וְכִי, ע"ש, וְלִפְנֵי צ"ע מֵאִי בְּעֵי בְּמִתָּא בְּפ"ק דְּקִדְוִשִׁין דָּף לַח ע"א מְנָא
 אִידָף וְכִי יִשְׁרָאֵל אֲבָלוּ אַת הַזֶּה אֲפֻרְעִים שְׁנָה, וְהָלֵא מִי שְׁנָה חֶסֶר שְׁלִשִׁים יוֹם, ע"ש,
 דְּהִנֵּה כְּלָא בְּרָכָה, שְׂכַח"ג: (יז) צ"ח. וְאֵם טַעַם וְסַפֵּר בִּין-הַשְּׁמִשׁוֹת יָצָא, מ"א.

מִשְׁנֵה בְּרוּכָה

הַיּוֹם כָּף דְּקָף, נְמִי יָצָא: (ט) וּבִיּוֹם שְׁמִינִי יֵאמֹר וְכוּ'. וְאִם
 לֹא אִמֵּר אֵלָּא 'הַיּוֹם שִׁמּוֹנָה יָמִים' וְלֹא סִים 'שֶׁהֵם שְׁבוּעַ אָחַד'
 וְכוּ', (יג) נְמִי יָצָא, שְׁהָרִי הַזְּכִיר שְׁבוּעוֹת אֲתִמּוּל בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי;
 וְכֵן אִם לֹא אִמֵּר אֵלָּא 'הַיּוֹם שְׁבוּעַ אָחַד וַיּוֹם אָחַד' בְּלַחֲדָה נְמִי
 יָצָא, שְׁהָרִי כְּבֵר הַזְּכִיר הַיּוֹם שֶׁעָבְרוּ כֵּל אָחַד בְּיוֹמוֹ. אֹמֵרִים
 (ד) 'שְׁבוּעַ אָחַד' וְלֹא 'אַחַת', וְכֵן אֹמֵרִים 'שְׁנֵי שְׁבוּעוֹת' וְלֹא
 'שְׁתֵּי', דְּשְׁבוּעַ לִשְׁוֹן זְכָר. עַד עֶשְׂרֵה אֹמֵר 'יָמִים', וּמֵאַחַר-עֶשְׂרֵה
 וְאֵילָף אֹמֵר 'יוֹם'⁽³⁵⁾, כֵּן יֵשׁ לְזִמְר מְגוֹן הַמוּעֵט מְתַחֲחִיל, כְּגוֹן
 'אָחַד וְעֶשְׂרִים יוֹם'. וְכֵן אֵלּוֹ הַדְּבָרִים אֵינֵן לְעַמְבָּא אֵלָּא לְצְחוּת
 הַלִּשׁוֹן: (י) וְעַל דֶּרֶךְ וְכוּ'. וּמְנַהֵג לֹמַר אַחַר הַסְפִּירָה "הָיָה
 רַצוֹן וְכוּ' שֶׁיִּפְגַּע בַּיּוֹם הַמְּהַרְגֵּי וְכוּ'", כְּלוּמֵר, (טו) וְאֵן נְקִים
 מְצוֹת הַבָּאָת הָעֹמֶר⁽³⁶⁾, וְיֵשׁ נוֹהֲגִים גַּם-כֵּן לְזִמְר מְזִמּוֹר 'אֵלֵהִים
 יִתְגַּנּוּ וְכוּ'⁽³⁷⁾: (יא) זֶה וְכוּ'. כְּתַבּוּ הַתְּחִיבִים, דֹּאס אִמֵּר בְּלִשׁוֹן
 אַחַר, כְּגוֹן בְּיוֹם ל'ט אִמֵּר 'הַיּוֹם אַרְבָּעִים חֶסֶר אַחַת', נְמִי יָצָא⁽³⁸⁾:

ב' חוּזְרִים וְכוּ'. הוּא מְדַבֵּר הַרְשָׁבָא בְּתְּשׁוּבָה סִימָן
 קָד, וּמְבָרַךְ שֶׁם שֶׁהַקְּהֵל הַתְּפִלָּה גַם מְצַרִּיב קָדָם, וְלִעֲנַן מְצַרִּיב אֵינֵן
 (יג) סִימָן רַסֵּא הַיּוֹם י'דו, כֵּן לְעַנּוֹן סְפִירָה לֹא מְשַׁנְּחִין בְּטַרְחָא דִּידְהוֹ, (טו) כִּי אֵיךְ יֵאמֹר לְמַשְׁלַל עֶשְׂרֵה יָמִים' וְאֵינֵן אֵלָּא
 תְּשׁוּבָה, כִּי אוֹתוֹ הַיּוֹם תְּשִׁיעֵי הוּא וְלֹא עֶשְׂרִי עַד צֵאת הַפּוֹחֲכִים, עַד כֵּן דְּבָרֵי שֶׁם: (יג) לְסִפּוֹר כְּשֶׁתִּשְׁחֹשֵׁף. וּבְבִיאַת
 (יז) בְּדִין: (יד) וְהַמְדַקְדָּקִים. רוּצָה לֹמַר, דְּמִן הַדִּין (יז) הִנֵּה אֲפִשֵׁר לְהַקְלֵל לְסִפּוֹר מְשַׁתְּחֹשֵׁף אֵף קָדָם צֵאת הַפּוֹחֲכִים, דְּבִין-
 הַשְּׁמִשׁוֹת הוּא סַפֵּק לִלְהָה וְאֵלּוֹיִן לְקַלָּא כְּסַפֵּק דְרַבְנָן⁽⁴⁶⁾, בְּסַפִּירָה בְּזִמְנָה הַנּוֹה שֶׁהוּא מְדַבְּרֵן לְרַב הַפּוֹסְקִים, אֵלָּא דְמַכְלֵל מְקוּם אֵינִי
 נְכוּן לְהַכְנִים עַצְמוֹ לְסַפֵּק לְכַתְּמֵהּ, וְהִקְיָה הַמְדַקְדָּקִים מְמַתִּינִים עַד צֵאת הַפּוֹחֲכִים שֶׁהוּא בְּדוּאָא לִלְהָה⁽⁴⁷⁾: (טו) וְכֵן רָאוּי לְעִשׂוֹת.
 רוּצָה לֹמַר, לְכַתְּמֵהּ. וּמְכַל מְקוּם בְּרִיבְעָא אִם בְּרַחֲוִי⁽⁴⁸⁾ (יט) בִּין-הַשְּׁמִשׁוֹת יָצָא, וְכַצִּיל. אֲבָל הַאֲלֵיָה רַבָּה מְפַקֵּק בְּהוּ (כ) וּמְצַדֵּד

שְׁעָרֵי הַצִּיּוֹן

(יג) אֵלֵהִי רַבָּה וְשִׂ"א: (ד) אַחֲרוּנִים: (טו) כֵּן כְּתַב הַשְּׁבִילִי-לְקַט. וְכַתַּב עוֹד טַעַם, מִשּׁוּם יוֹם הַנֶּהַךְ, דְּהִנֵּה כֵּל יוֹם ט"ז שְׂאֲסוּרִין בְּאֲכִילַת תְּחֵשׁ מִשְׁמַעַת רַבִּי
 יוֹחֵן כֵּן וְצִי, לְכָף רָאוּי לְזוּכֵר עֲבוּדֵת בִּית-הַמִּקְדָּשׁ שֶׁלֵּהּ עֲלִיהּ לְהַחֲזִיר הַדָּבָר מְגוֹלָה טַעַם אַחַר. וְכֵן זֶה אֵם יִגְמָא דְּסַפִּירָה בְּזִמְנָן
 הַזֶּה דְּאוּרְחָא וְאֵינוּ תְּחִיל בְּמַקְדָּשׁ, וְכַמוֹ דְּכַתַּב בְּרוּשׁ דְּבִרְיוֹ, אֲבָל אִם יִגְמָא דְּהוּא וְרַבְנָן זְכָר לְמַקְדָּשׁ, אִתִּי שְׁפִיר טַפִּי שְׁמַתְפַּלְלִין שֶׁיִּפְגַּע בִּית-הַמִּקְדָּשׁ:
 (טו) וּבְבִאֲרֵי הַגָּרָא כְּתַב כְּבָרָא אַחֲרַת לְחַלֵּק בִּין הָא דְּחַפְלָה, מִשּׁוּם דְּכָאן אֵינִי צָרִיךְ לְעַבְדָּה, עַד כֵּן לְשׁוֹנוֹ, וְלֹא אֲבָיִן מְדוּעַ חֲדָשׁ טַעַם אַחֲרִי⁽⁴⁵⁾, וְכִי כְּעָרָה זו
 שְׁכַחַת הַרְשָׁבָא דִּלָּא מְשַׁנְּחִין כֻּלָּל בְּטַרְחָא בְּכַרְבִּי שֶׁהוּא נְגַד חוּשֵׁי? וְצָרִיךְ עֵינָי: (יז) אֵלֵהִי רַבָּה וּמֵאַמְרַן מְרַדְכִי, וְכֵן מְשַׁמַּע מְעַלְת־שַׁבַּת, וּפְשוּטֵי לְפִי הַשַּׁעַם
 שְׁמַבָּרָא בְּמִשְׁנֵה בְּרוּכָה, וְדָלָא כְּבָרָא הֵיטֵב בִּשְׁם שִׁירֵי-נְכֻסְת־הַגְּדוּלָה, שֶׁלֹּא נִמְצָא שֶׁם כֵּל דְּבָר זֶה וְנִדְבָרְהָ לּוֹ שְׁנָגַה, שְׁכַחַב שֶׁם בְּנְכֻסְת־הַגְּדוּלָה עַל דִּין אַחַר
 שְׁכַחַב בְּטוּר: וּמְסַפְּרָא דְּבַמְדִּירָה לֹא נִמְצָא פְּרִישׁ, חוּזוֹר וְלֹאֻ לְסַפֵּר בְּלִי בְּרָכָה, וְנִתְחַלֵּף לוֹ מְסַחֵת הַגְּדוּלָה עַל שִׁירֵי-נְכֻסְת־הַגְּדוּלָה]. וְעַן בְּאֵלֵהִי רַבָּה שֶׁשֶׁם עֲלֵת,
 שַׁבַּת, דְּהִיכִי שְׁתַּפְּלִילוּ מְפַלְגֵי-הַמְּנַחָה לְמַעַלְהָ וְאַחַר-כֵּף בְּרַכּוֹ עַל הַסְפִּירָה, אֵינוּ חוּזוֹר וּמְבָרַךְ וְסוֹפֵר כְּלִי בְּרָכָה, וּמְסַחֵת בְּעָרִיף עֵינָי. וּבְאֲמַת דְּבִרְיוֹ צָרִיכִים עֵינָן
 דְּרוּל, שְׁבִירֵי גַם דְּבִירֵי הַמְּחַבֵּר בְּסַעֲיָהּ זֶה מִרְיָ מְפַלְגֵי-הַמְּנַחָה לְמַעַלְה, כְּפִי מְקוּר דִּין זֶה וְהַשְׁבוּחַת הַרְשָׁבָא, שְׁהָרִי כְּבָרָא בְּרַשָׁבָא שְׂאִין חוּזְרִים לְהַפְּסֵל מְקוּם זֶה
 טַרְחָא דְּבַעֲבוּרָא, וּמְבָרַךְ לְעִיל סִימָן רַסֵּא סַעֲיָהּ י' דִּלָּא אֲמַרְנוּן כֵּן אֶפְלוֹ בְּעַבְדוֹר כֵּן מְפַלְגֵי-הַמְּנַחָה לְמַעַלְה, וְאֶפְלוֹ הִכִּי כְּתַב דְּלִעֲנַן סְפִירָה לֹא שֶׁךְ כֵּלָּל מְבָרַךְ זֶה
 דְּטַרְחָב וְלִחֲלַק לְזִמְר וְלֹמַר דְּגַם בְּמִדְוֵינָנוּ אֵם נִפְּקָא אֵלָּא לְעַנּוֹן סְפִירָה גִּפְּקָא אֲבָל מְכַל מְקוּם גַּם לִידְהָ אֵינוּ חוּזוֹר וּמְבָרַךְ טַרְחָא דְּבַעֲבוּרָא, וְהוּא דְחִיק
 וְאֵי אֲפִשֵׁר לֹמַר כֵּלָּל שֶׁהוּא הַכְּרַח בְּיוֹם הַתְּשִׁיעִי עַל סְפִירָה שֶׁל יוֹם הַעֲשִׂירִי הֵל אֲפִי-עַל-פִּי שֶׁהַסְפִּירָה גּוּפָא אֵינָה כְּלוּלָה, וְכֵן מִשְׁמַע מְבָאֵר הַגָּרָא
 שְׁדַעֲתוֹ נוֹטֵה לְהַלְבֵּה הַרְשָׁבָא, אֵלָּא דְמַכְלֵל מְקוּם אֵין לְדַחוּת דְּבִירֵי הַאֲלֵיָה רַבָּה כְּהוּ לְגַמְרִי, שְׁעַל-כֵּן-פִּינִים יֵשׁ לָהֶם מְקוּם לְפִי שִׁטוֹת אַחֲרוֹת הַמְּבָאֲרוֹת בְּסַעֲיָהּ ג'
 הַרְשָׁבָא שֶׁ עַד צֵאת הַפּוֹחֲכִים הוּא יוֹם מְדִירָנָא אֵין לְסַפֵּר, יֵשׁ לֹמַר דְּגַם לִידְהָ הַסַּפֵּק לִלְהָה מְמַר, וְרַצָּאת הַפּוֹחֲכִים דְּקָדָם, מְלִתָּא דְּמִיָּקָא נְקִטָּא, וְלֹא אֵינִי אֵלָּא
 לְאִפְשׁוּי מְפַלְגֵי-הַמְּנַחָה הוּא יוֹם. וְעַל-כֵּן-פִּינִים דְּבִרְיוֹ הַמְּחַבֵּר שֶׁשְׁנֵה הַלְשׁוֹן מְלִשׁוֹן הַרְשָׁבָא וּבְמִקּוּם עַד צֵאת הַפּוֹחֲכִים' כְּתַב עַד שְׁתַּחֲשֹׁף, שְׁפִיר מְחַנְּן הַלְשׁוֹן
 שְׁמַסְמִים וְהַמְדַקְדָּקִים' כְּמוֹ שְׁפָרְשׁוּ: (יז) מְגוֹן אֲבָרְתָם וְשִׂ"א: (כ) מִשּׁוּם דְּהַרְבַּה פּוֹסְקִים סְפִירָה בְּזִמְנָה הַזֶּה דְּאוּרְחָתָא, וְהִקְיָה אֵין לְסַפֵּר עַל סַפֵּק לִלְהָה⁽⁴⁹⁾:

(א) צָרִיךְ לֹמַר: יוֹם (עֵינִי מְשַׁנֵּה-בְּרוּרָה סַעֲיָהּ-קִטְוִן ט.)

הלכות פסח סימן תפ"ט

ג התפתלל עם הצבור (יג) (טו) *מבעוד יום, "מונה עמיהם בלא ברכה, ואם יזכר בלילה יברך ויִסְפֹּר: הגה *ואפלו ענה אמן על ברכת ההקלה, אם היה דעתו (יד) (יז) שלא לצאת, יתור (יח) *ויברך ויִסְפֹּר בלילה (כ"ב בשם רשב"א): ד *טמי ששואל אותו חברו (יט) בין השמשות פמה ימי הספירה בזה הלילה, יאמר לו אתמול היה בך וךך, *שאם יאמר לו (טו) (כ) היום בך וךך (כא) *אינו יכול (כב) לתור ולמנות (טו) בברכה; אבל קדם בין השמשות, בינן שאינו זמן ספירה אין בךך פלום: הגה (כג) וקשהגיע

ח מהירי דוד
אברקתם בשם מחזור
דמי ופרש שם
השטח ט שם, לשון
המבטם: שאם מנה
לא בךך יצא

באר היטב

פנתו שלא לצאת, אבל מן הסתם משמע דאין לברך שנית מספק, ע"ש וכ"כ הע"ש, אבל משמעות הש"ו בס"ק ו אינו כן, ע"ש. ועמ"י סי"ק טו: (טו) היום, ואם אמר בך וךך ולא אמר היום, לית לן בה, ט"ו ומ"א: (טו) בברכה. אע"ג

(יג) מבעוד יום. עין ט"ו ומ"א וח"י. וגי' דקטר לספר אחר צאת הכוכבים אפלו לא התפלל עדין ערבית אפלו במ"ש, מ"א, ע"ש: (ד) שלא. הינו בברכה, אבל בספירה עכ"פ מחייב לספר לעצמו כמי"ש בס"ק ג. וכתב המ"א: ודוקא קשהיה

באר הלקה

לצאת הכוכבים, וכדאמרינן בגמרא שכת ל"ד: כד שלים בין השמשות דרבי והנה מתחיל בין השמשות דרבי יוסי, וצריך עיניו⁶⁰: * מבעוד יום. עין משנה ברורה. ומשמע מזה דמפליג המנהג לבל יצא אנו לכל למנות. ודע, דיש הרבה אחרונים והלבוש והא"ר והח"י ומאמ"ר ונה"ש דמפרשי 'מבעוד יום' הינו מפליג המנהג ולמעלה, ומאי דקאמר 'מונה עמיהם' הינו משום דאף על גב דמערך הדין כל זמן שאינו לילה אנו זמן ספירה, וכדלעיל בפסוק הקודם, מכל מקום יש מקומות שנהגו להקל בזה, משום שהיו גרילין להתפלל מערב קדם חשכה, וחסשו שאם לא יספירו אז בצבור ויכלו כל אדם לביתו ישכחו מתמת טרדא ולא יספירו ותחבטל עקר תורת ספירה, ועל-כן סכמו במקום הדחק איש מי שאומר דבספירה בזמן הנה שהוא רק זכר וקל למקדש לרב הפוסקים אין להחמיר בה יותר מבקריאת שמע ותפלה, וכיון דחשבי' זו להתחיל לילה וקורין שמע ומתפללין מערב, כמו-כן יש לנו לחשב ללילה לענין ספירה, וקאמר דאף מי שהוא תלמיד-חכם, אם לבו נזופו שפא יטרד וישכח כל ספר ביחודות: כולו לספר עם הצבור, אף לא יברך אז על-כיל פנים, דמערך הדין אין זמן ספירה אז, אלא שלא מחינן במנהג אותן המקומות וכו' שלא יתבטלו לגמרי ממנהג זו, וכשאינו הזמן בלילה וברך ויִסְפֹּר, ואינו ברכה בלשנה, וספירה קמיתא לאו כלום הוא מעקר דינא, וכו'⁶¹: * ואפלו ענה אמן וכו'. ורצה לומר, דהיה מנהגם שהש"י היה מברך ומוציא כל הקהל בברכותו ותפילה היה מונין כל אחד לעצמו, וסלקא דעמך אמיתא דכיון שענה אמן יחד עם הצבור ודאי כן לצאת בהברכה על הספירה שפנה, וממילא מוכח דכן לצאת בהספירה יד' המנוה, קא משמע לן דלא אמרינן הכי כיון שפנה בהדיא שלא לצאת: * ויברך ויִסְפֹּר בלילה. עין משנה ברורה. כתב פרימורים: בערב שבת בצבור, והאחרונים יותר טוב, ולא פאוחן המקרימין ואומרים כבר לילה, ונגע מקדם אומרים וזו גודל להקל שבת, וקודא אני עליהם: שמים חשף לאור, ואותו האור במעט רגע לחשף, על-כן ראוי למנע זה וכו', עין שם: * שאם יאמר לו היום בך וךך וכו'. עין פ"ט שהביא ראיות דזה הוי ככתב שלא לצאת. והנה ראיותיו דהו האחרונים [עין באילה רבה ובכאמר-מרדכי ונהר-שלום], ומכל מקום בעקר הדין יש לעיין טובא, ודעת הגר"א דסעיף זה קאי רק אילבא דמאן דאמר מצות אין צריכות פנה, וכן הוא נגד דעת הפרי תוש, דלדין דקמא לן דמצות צריכות פנה צריך לתור ולברך ונלא סבינא לה פדעת הרדכ"ו דחלק בין דאורחא לזרפון, וגם לא סבינא לה התרומים של חקיעבב בסעיף קטן טו ושל מגדאברתם בסעיף קטן ח, ועוד נראה לעיני דעתי, שאם היה זה בין השמשות, והאיש הזה המשיב רגיל תמיד לברך ודוקא בצאת הכוכבים, מסתברא דבאפן זה הוא ספק בהדיא שלא לצאת, ומטר לו לתור אחר-כך ולמנות בברכה. ולמעשה צריך עיין: * אינו יכול לתור ולמנות

משנה ברורה
דנכון שיתור ויִסְפֹּר בצאת הכוכבים בלי ברכה: **ג (טו) מבעוד יום.** יש מאחרונים (כא) שפרשו דהינו בין השמשות דהוא ספק לילה, ויוצאין אז יד' ספירה לפוסקים דסבינא להו דספירה בזמן הנה דרבנן, אכן הוא רוצה לדרקך ולספר מצאת הכוכבים וכו', וקאמר המתברר דהוא ימנה עמיהם פן ישכח אחר-כך, ויחשב בדעתו: (כב) אם יזכר אחר-כך בלילה למנות אין אני רוצה לצאת בספירה זו⁶¹, וכדלקמה בהג"ה, ועל-כן כשיגיע הזמן אחר-כך יברך ויִסְפֹּר. ועין באור הלקה: **(יז) שלא לצאת.** ודוקא אם מתכנן שלא לצאת⁶², אבל בסתמא יצא למאן דאמר דמצות אין צריכות פנה⁶³; ואף דפסקינן לעיל בסימן ס דמצות צריכות פנה, (כג) אפשר לענין ברכה שצריך להזכיר שם שמים, צריך לחש' לתק דעה: **(יח) ויברך ויִסְפֹּר בלילה.** ואפלו בערב שבת שכתב קבל שבת וגם התפלל עם הצבור, אפלו הכי וברך ויִסְפֹּר בלילה, כיון שלא רצה לצאת במה שספר עסקו בין השמשות. כתבו האחרונים, דאם יצאו הכוכבים מטר לו לספר אפלו לא התפלל עדין מערב, ואפלו הוא במוצאי שבת, דהא לילה הוא לכל מלי, ואפלו לקדש ולהבדיל מטר קדם תפלה, אלא אסור במלאכה עד שבידיל: **ד (יט) בין השמשות יצא:** וכו'. וכל-שכן אם שאל אותו דברייעבד אם ברך בין השמשות יצא⁶⁴; וכו'. וכל-שכן אם שאל אותו אחר צאת הכוכבים, שצריך לתור מלהשיב היום בך וךך: **(כ) היום בך וךך.** ואפלו **(כד) בלשון לע"ז.** ואם לא אמר 'היום', (כס) לית לן בה, משום דעקר ספירה הוא שיאמר היום בך וךך⁶⁵: **(כא) אינו יכול וכו'.** דאף על-גב דלא אמר 'בעמרי' יצא בדייעבד, וכו' בסעיף-קטן ח: **(כב) לתור ולמנות בברכה.** שכתב יצא בזה ידי ספירה למאן דאמר מצות אין צריכות פנה; ואף דאנן קמא לן דצריכות פנה, ונה הלא לא כן לצאת בזה ידי מצוה? (טו) לענין ברכה צריך להחמיר ולחש' לתק דעה ולא יברך על הספירה שימנה אחר-כך. ויש עוד עצה, (כו) שיתכנן פרוש שלא לצאת בזה ידי ספירה⁶⁶. כתבו האחרונים, (כז) דמירי ששאל אותו קדם שהגיע לשבועות, הוה אי שאל לו בשעה שהגיע לשבועות, אפלו אמר לו היום בך וךך, לאו כלום הוא כל שלא הנזכר שבועות, וצריך לתור ולספר בברכה: **(כג) וקשהגיע הזמן.** ורצה לומר, (כט) צאת הכוכבים, ואפלו אם כבר התפללו קריאת שמע ותפלה, דאם לא-כן בלא הכי אסור משום קריאת שמע ותפלה. והסכימו (ל) האחרונים, דלפי מאי דפסקינן לעיל בסימן רלה להחמיר מחציע שעה קדם הזמן, הוא הדין הקא יש לנו להחמיר שלא לאכל⁶⁰ מחציע השמוך לספירה ותיאה⁶¹. [אפלו אם כבר הקדים להתפלל], (ל) אף במקום שהמנהג ששמש קודא לספר ספירה,

שער הציון

(כ) הש"י והגר"א, ועין בפרימורים דמשמע מזה דגם להמגן אברתם נחל לפרש פן: (כב) מגן אברתם: (כג) מגן אברתם. ואליה רבה מרין, משום שהוא מלתא דרבנן יש דעה שפובר דבזה יש לנו לספק להקל באין צריך פנה, וצ"ע לעיל בסימן ס בבאור הנהג דבור הפתחיל וכו': (כד) אחרונים: (כז) ש"י ומגן אברתם. ועין אליה רבה במאמר מרדכי שפסקים דברבי⁶⁷, ומכל מקום כתב המאמר מרדכי שאין לדחות דברי הש"י בזה, וכן בדרך-תימים והגר"ו העתיקו פן להלקה: (כו) זה הוא להמגן אברתם בסעיף הקודם, ואליה רבה מרין לפי שהוא מלתא דרבנן, אבל הפרי תוש והגר"א סבינא להו דאין חילוק בין דאורחא לזרפון וכל גוני צריך פנה, ועל-כרחי סעיף זה קאי אילבא דמאן דאמר אין צריכות פנה: (כז) אחרונים: (כח) פרי תוש ואלה רבה. מיהו מקרי חרש משמע דדוקא היכי דשבועי הוא לעפוכא כגון במשלים שבועי⁶⁸, אבל אחר השלמת השבוע שאינו אלא מנהג להזכיר שבועות (כמו שכתבנו במשנה ברורה), אפלו לא הנזכיר לו אלא הנמים יצא. ובאליה רבה מבאר הנהגא דבכל גוהי כל שלא הנזכיר שבועות פמהגו יכול לתור ולספר בברכה, דמוכתא מלתא שכתבן שלא לצאת, ודי' לנו להחמיר היכי דהזכיר ימים ושבועות, שהיו הש"י חזקו' גם בזה, עד כאן דבריו. וגם לדברי הגר"א דסעיף זה הוא רק למאן דאמר דמצות אין צריכות פנה, מוכח דלמאן דאמר צריכות פנה אין צריך לתור בכל זה, ועל-כיל פנים באפן זה בודאי נחל לסמוך להקל כדעת האליה רבה: (כט) פשוט, דבכיון השמשות באף ששטר לספר משנים ספקא ורבנן, על-כיל פנים אינו מחייב עדין: (ל) מגן אברתם ואלה רבה והגר"א: (ל) אחרונים:

הַלְבוּת פֶּסַח סִימָן תַּפְטָּ

ביאורים ומוספים

[ביה"ד ד"ה וכן]

צָרִיף עֵינַי אִם נִכְלַל לְהַקְלֵל לְלוֹמֵר תַּרְפִּי קָלִי וְכוּ', (צָרִיף עֵינַי⁵⁰).
50) ולענין תענית דרבנן, כתב בשע"צ לקמן (סי' תקסב ס"ק א) שמתעם זה דאי שאסור לאכול עד צאת הכוכבים.

[משנ"ב ס"ק טז]

אִם אָזְכֹר אֶת־רַבִּי בְּלִילְיָה לְמִנּוֹת אֵין אֵינִי רוֹצֶה לְצִאת בְּסִפְרָה⁵¹ וְכוּ'.
51) מדין זה למד הגרעק"א (גלין שו"ע סי' מו על מג"א ס"ק טז), שמי שבא בבוקר לבית הכנסת וירא שמא קריאת שמע של הציבור תהיה אחרי זמן קריאת שמע, יקרא קודם התפילה ויתנה שאם כשיקראו הציבור יעבור זמן קריאת שמע אני רוצה לצאת בקריאת שמע זו שאקרא כעת, ואם לאו אני רוצה לצאת בקריאת שמע זו אלא בקריאת שמע שאקרא עם הציבור, אמנם במשנ"ב לעיל (סי' מו ס"ק לא) לא הביא את העיצה של הגרעק"א [וכדברי הט"ז כאן (סי' ו) שאין לעשות תנאי במצוה].

ואם עשה כן ולאחר מכן שכח ולא ספר כל אותו היום, כתב הכף החיים (ס"ק מז) שמי"מ יכול להמשיך ולספור בשאר הלילות בברכה [ושלא כדעת הפר"ח]. וכן דעת הגרי"ג קרליץ (יד בספירת העומר סי' יח), ואף על פי שספר בבין השמשות בלא ברכה, מ"מ אין הברכות מעכבות, וקיים את המצוה בספירה זו.

[משנ"ב ס"ק יז]

וְדוֹקָא אִם מִתְפַּנֵּן שְׁלָא לְצִאתָ⁵² וְכוּ', דְּמִצְוֹת אֵין צְרִיכוֹת כְּנֶנְהוּ⁵³.
52) ולענין מי שמברך ברכת המזון עם בנו כדי לחנכו, כתב בביה"ל לעיל (סי' ס ס"ד ד"ה לצאת) שלא נחשב כמכוין בפירוש שלא לצאת [ושלא כהט"ז (הובא במשנ"ב שם ס"ק ט) שסובר שהרידו כמכוין שלא לצאת], ואם לא אכל כדי שביעה שאין חיובו אלא מדרבנן, יתכן שיש לסמוך על דעת הרידב"ז שמצוות דרבנן אינן צריכות כוונה ואין לו לחזור ולברך. ומשום כך הסופר עם בנו ספירת העומר כדי לחנכו, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"י סי' עו אות א) שצריך לכוין בפירוש שאינו רוצה לצאת ידי המצוה, ואם ספר עם בנו בסתם יש לחוש שאינו יכול לחזור ולספור בברכה, ואם כוונתו גם לחנך את בנו וגם לצאת בזה ידי המצוה, כתב הביה"ל שם שיצא גם במצוה שחיובה מן התורה.

53) וטעם נוסף שצריך לכוין שלא לצאת בספירה זו ואפילו לדעה שמצוות צריכות כוונה, כתב הערוך השלחן (ס"ח) שכיון שהוא מונה עם הציבור מוכח שכוונתו בכך היא רק כדי לקיים את המצוה. וכן משמע במשנ"ב לעיל (סי' ס ס"ק י) לענין מי שקרא קריאת שמע בסדר התפילה ולא כיוון לצאת, שמי"מ יוצא ידי חובתו גם לדעה שמצוות צריכות כוונה, משום שמן הסתם אין כוונתו אלא כדי לקיים את המצוה.

[ביה"ד ד"ה מבעוד]

דְּסִפְרָה קְפִיטָא לְאוּ קְלוּם הוּא מַעְקֵר דִּינָא, (בב"ב⁵⁴).
54) ואף במקומות שבהם צאת הכוכבים מתאחר מאד, כתב הגרי"ש אלישיב (קובץ תשובות ח"ג סי' פד) שאין מקום להקל ולספור מפלג המנחה אפילו במקום הדחק.

[משנ"ב ס"ק יט]

מִשּׁוּם דְּבִדְעֵבֶד אִם בְּרַף בֵּין־הַשְּׁמֶשׁוֹת יִצְאָא⁵⁵.
55) ואף אם שואלו מפלג המנחה, כתב השו"ע הרב (ט"ו) שלכתחילה יש להזיז ולא לומר את מנין היום, משום שיש הסוברים שנחשב ללילה לענין ספירת העומר, ומ"מ אם מפלג המנחה אמר את מנין היום, חזר ומונה בצאת הכוכבים בברכה

[וכמו שכתב בביה"ל (ד"ה אינו יכול)].

[משנ"ב ס"ק כ]

מִשּׁוּם דְּעֵקֶר מִצְוֹת סִפְרָה הוּא שְׂיֵאמֵר הַיּוֹם כֶּף וְכוּ'⁵⁶.

56) ובטעם הדבר כתב השו"ע הרב (סי' ז), שכיון שלא אמר 'היום' הרי לא ספר את עצם היום שהוא עומד בו, והתורה אמרה "תספרו חמישים יום" דהיינו לספור את היום עצמו.

וכן מי ששמע את חבריו סופר 'היום כך וכך' וטעה במספר הימים, ותיקנו ואמר לו את המספר הנכון, כתב בשו"ת אור לציון (ח"ג פט"ז תשובה ג) שאם לא אמר 'היום' לא יצא ידי חובה.

ואם שאל את חבריו 'האם היום כך וכך' או שאמר בלשון שאלה 'היום כך וכך', דעת הגרי"ש וואזנר (קובץ מבית לוי בעניני ניסן עמ' פד אות ז) שאף על פי שכיוון למנין הימים, לא יצא וחזר ומונה בברכה, משום שספירה בלשון שאלה אינה נחשבת לספירה, וכן כתב הכף החיים (סי' סא) שאין דרך למנות בלשון שאלה.

ומי שלמד לבילל שמיני לספירה בשו"ע ואמר בפיו את דברי השו"ע, וזכור ח' יאמר היום שמונה ימים שהם שבוע אחד יום אחד, כתב הכף החיים (סי' כט) שיש מחלוקת אם יצא ידי חובתו, ולכן יחזור וימנה בלא ברכה.

והאומר לחבירו לבילל ל"ג בעומר 'אל תאמר וידי כיון שהיום ל"ג בעומר' כתב הכף החיים (סי' ל) שאין כוונתו בכך לומר את מספר הימים אלא שהיום הוא יום שאין אומרים בו וידי, ולכן לא יצא כלל ידי חובה וחזר ומונה בברכה [וראה בשע"צ (ס"ק כח) שלדעת הא"ר גם בלי זה כיון שלא הזכיר את מנין השבועות יכול לחזור ולספור בברכה, וצידד כדבריו]. והוא הדין האומר לחבירו 'היום ל"ג בעומר', כתב בשו"ת אור לציון (ח"ג פט"ז תשובה ד) שאין כוונתו לומר את מספר הימים אלא את שם היום, ולכן לא יצא ידי חובה וחזר ומונה בברכה. וכן דעת הגרי"ש אלישיב (הלכות חג בחג פ"ו הע' 1), והוסיף, שמי שאמר כן ולא חזר וספר, שוב אינו יכול להמשיך ולספור את שאר הימים בברכה.

[שע"צ ס"ק כה]

וְעֵין אֵלֶיהָ רַבָּה וּמִאֲמֵרֵי מְדִי שֶׁמִּפְּקָקִים כְּדָבָרֵי⁵⁷.

57) ומשום שיש הסוברים שאפילו כשלא אמר 'היום' יצא, כתב הכף החיים (סי' ג) שמי ששואלים אותו כמה ימים מונים היום, יזהר מלומר 'כך וכך לעומר' אף בלא 'היום', ולא יאמר אלא 'אתמול היה כך וכך' וכמו שכתב השו"ע.

[משנ"ב ס"ק כב]

שְׂיֵכְבֵן כְּפִרוּשׁ שְׁלָא לְצִאתָ כְּנָה יְדֵי סִפְרָה⁵⁸.

58) ואם חושב בליבו שאינו מתכוין לצאת בספירה זו, כתב השו"ע הרב (סי"ב) שיצא לדעת הסובר שמצוות אין צריכות כוונה, שלדעה זו אין אפשרות שלא לצאת ידי חובה אלא כשמכוין בפירוש שלא לצאת. ולפיכך, מי ששמע ברכה מהש"ץ או מחבירו ולא חשב בפירוש שלא לצאת בברכה זו, כתב שם שאף על פי שחשב שאינו מתכוין לצאת בברכה זו, מ"מ יש לחוש שיצא כדעת הסובר שמצוות אין צריכות כוונה, ולכן אינו יכול לחזור ולברך [ואף לענין 'שומע כעונה', מבואר במשנ"ב לעיל (סי' ריג ס"ק יח) שאין צורך ששומע לכוין לצאת בברכה למי"ד מצוות אינן צריכות כוונה]. ובשו"ת תשובות והנהגות (ח"ג סי' עז) כתב שלא נהגו כהשו"ע הרב, והוסיף שכיום שרוב הברכות אין רגילים לצאת על ידי אחר כלל, אלא אדרבה